

CAPITULUM PRIMUM

[In Aegyptō] filiī Isrāēl crēvērunt, et quasi germinantēs multiplicātī sunt: ac rōborātī nimis, implēvērunt terram.

quasi: velut

germināre: emmittere germina (ea quae ex plantīs veniunt: semen, fructus, cēt.)

rōborāre: firmāre; virēs addere

Surrēxit intereā rēx novus super Ægyptum, quī ignōrābat Ioseph. Et ait ad populum suum: “Ecce, populus filiōrum Isrāēl multus, et fortior nōbīs est. Venīte, sapienter opprimāmus eum, nē forte multiplicetur: et sī ingruerit contrā nōs bellum, addātur inimicīs nostrīs, expugnātisque nōbīs ēgrediātur dē terrā.”

ingruere: cum vi accedere

tabernaculum, -ī (n)

Præposuit itaque eīs magistrōs operum, ut aff-ligerent eōs oneribus: ædificaveruntque urbēs tabernāculōrum Pharaōnī, Phithom et Ramessēs. Quantōque opprimēbant eōs, tantō magis multiplicābantur, et crēscēbant: ōderantque filiōs Isrāēl Ægyptiī, et affligēbant illūdentēs eīs, atque ad amāritūdinem perdūcēbant vītā eōrum operibus dūrīs lutī et lateris, omnīque famulātū, quō in terræ operibus premēbantur. Dīxit autem rēx Ægyptī obstetrīcibus Hebræōrum, quārum ūna vocābātur Sephora, altera Phua, præcipiēns eīs: “Quandō obstetrīcābitis Hebræās, et partus tempus advēnerit: sī

tabernaculum quoque significat aedificium sacrum, ad formam tabernaculī

præposuit eīs magistrōs

operum: dedit magistrīs potestatem super opera filiōrum Isrāēl

illūdere: deridēre

lutum, -ī(n): terra humida

obstetrix, -īcis(f): femina quae iuvat feminam gravidam parere

partus, -ūs (m): actus pariendi

Obstetricēs et Rēx

masculus fuerit, interficite eum: sī fēmina, reservātē.”

reservāre: servāre, conservāre

Timuērunt autem obstetrīcēs Deum, et nōn fēcērunt iuxtā praeceptum rēgis Ægyptī, sed cōservābant marēs. Quibus ad sē accersītis, rēx ait: “Quidnam est hoc quod facere voluistis, ut puerōs servārētis?”

nōn fēcērunt iuxtā

praeceptum regis: non parent praeceptō rēgis

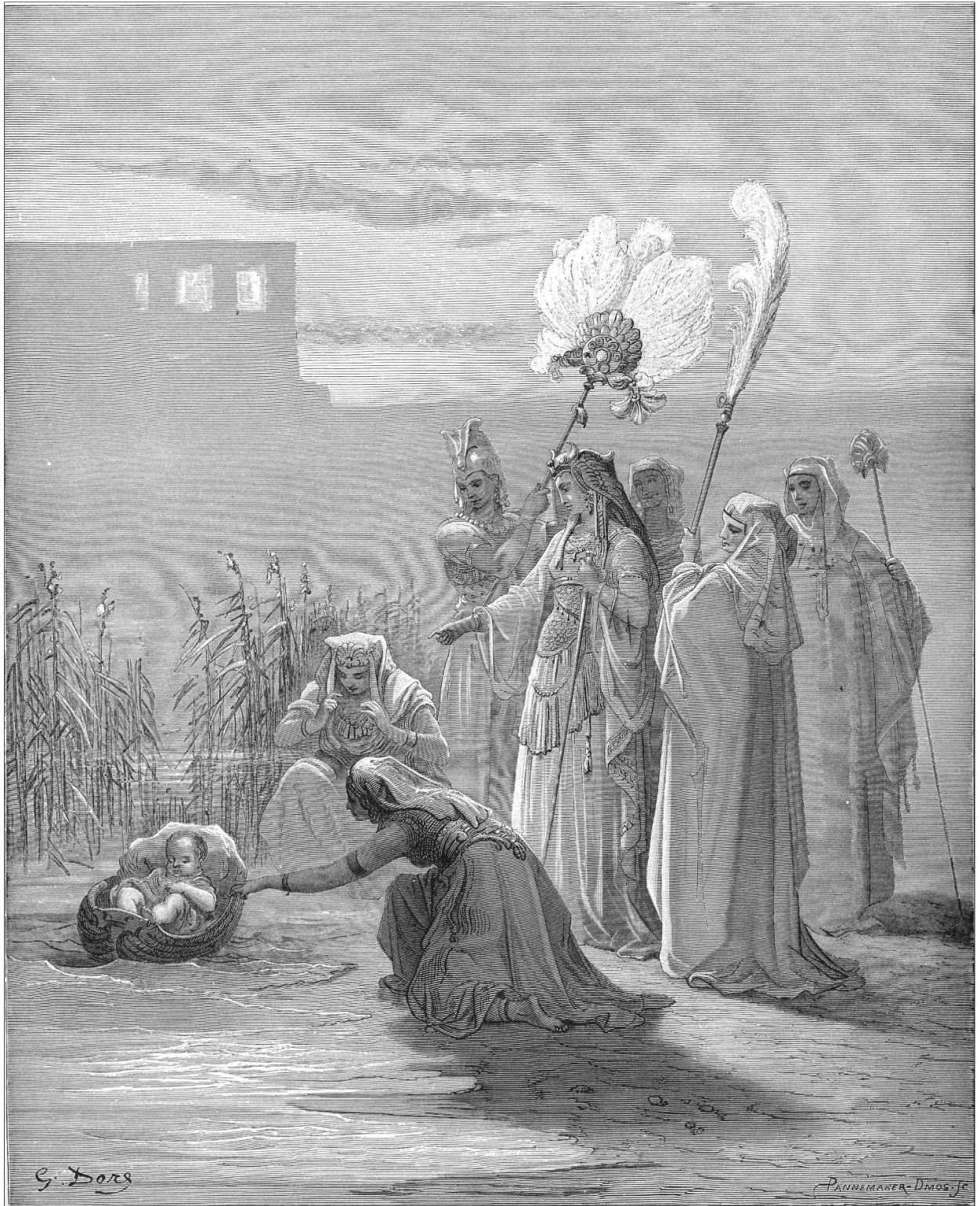
mas, maris(m): homo (vel animal) masculinus

Quæ respondērunt: “Nōn sunt Hebreæ sicut Ægyptiæ mulierēs: ipsæ enim obstetrīcandī habent scientiam, et priusquam veniāmus ad eās, pariunt.”

Bene ergō fēcit Deus obstetrīcibus: et crēvit populus, cōfortātusque est nimis. Et quia timuērunt obstetrīcēs Deum, ædificāvit eīs domōs. Præcēpit ergō Pharaō omnī populō suō, dīcēns: “Quidquid masculīnī sexūs nātum fuerit, in flūmen prōiicite: quidquid fēminīnī, reservātē.”

cōnfortāre: fortem facere, consolārī

Infans Moysēs

CAPITULUM SECUNDUM

Ēgressus est post hæc vir dē domō Levī: et accēpit uxōrem stirpis suæ. Quæ concēpit, et peperit filium : et vidēns eum ēlegantem, abscondit tribus mēnsibus.

fiscella, -ae(f)

scirpus, -ī(m)

Cumque iam cēlāre nōn posset, sūmpsit fiscellam scirpeam, et līnīvit eam bitūmine ac pice: posuitque intus īfantulum, et exposuit eum in cārectō rīpæ flūminis, stante procul sorōre eius, et cōnsīderante ēventum reī. Ecce autem dēscendēbat fīlia Pharaōnis ut lavārētur in flūmine. Et puellæ eius gradiēbantur per crepīdinem alveī. Quæ cum vīdisset fiscellam in papyriōne, mīsīt ūnam ē famulābus suīs: et allātā aperiēns, cernēnsque in eā parvulum vāgientem, miserta eius, ait: “Dē īfantibus Hebræōrum est hīc.”

Cui soror puerī: “Vīs,” inquit, “ut vādā, et vōcem tibi mulierem hebræam, quæ nūtrīre possit īfantulum?”

stirps, stirpis(m/f): stricto sensu est truncus arboris, ergo etiam origo est generis in familiis

scirpeus/a/um: ex scirpīs factus

linere: rem aliquam liquidam aut mollem alteri superinducere

bitūmen, -inis(n): limus pinguis et sulphureus ē terrā emergens pluribus locīs

pix, picis (f): rēs ātra quæ fit ex liquōre crassō arborum coctō

cārex, cāricis (f): herba acuta et durissima, sparto similis

cārectum, -ī (n): locus caricibus plenus

crepīdo, -inis (f): litus maris vel ripa fluminis, quæ saxis, aut lapideo margine plerumque sternebantur

alveus, -ī (m): fossa, per quam fluvius defluit

papyrio, -ōnis (m): locus papyrīs consitus

Respondit: “Vāde.”

Perrēxit puella et vocāvit mātrem suam. Ad quam locūta filia Pharaōnis: “Accipe,” ait, “puerum istum, et nūtrī mihi: ego dabō tibi mercēdem tuam.”

Suscēpit mulier, et nūtrīvit puerum: adultumque trādīdit filiæ Pharaōnis. Quem illa adoptāvit in locum filiī, vocāvitque nōmen eius Moysēs, dīcēns: “Quia dē aquā tulī eum.”

In diēbus illīs postquam crēverat Moysēs, ēgressus est ad frātrēs suōs: vīditque afflictionem eōrum, et virum ægyptium percutientem quemdam dē Hebræīs frātribus suīs. Cumque circumspexisset hūc atque illūc, et nūllum adesse vīdisset, percutsum Ægyptium abscondit sabulō. Et ēgressus diē alterō cōspexit duōs Hebræōs rixantēs: dīxitque eī quī faciēbat iniūriam: “Quārē percutis proximum tuum?”

Quī respondit: “Quis tē cōstituit prīncipem et iūdicem super nōs? num occīdere mē tū vīs, sicut heri occīdistī Ægyptium?”

Timuit Moysēs, et ait: “Quōmodo palam factum est verbum istud?”

percutere: pulsare, afficere, et quasi vulnerare dolore

abscondere: rem aliquam aliquo in loco ponere, ut celetur
sabulum, -ī: arena
rixāre: contendere

Audīvitque Pharaō sermōnem hunc, et quærēbat occīdere Moysēn: quī fugiēns dē cōspectū eius, morātus est in terrā Madiān, et sēdit iuxtā puteum. Erant autem sacerdotī Madian septem filiæ, quæ vērunt ad hauriendam aquam: et implētīs canālibus adaquāre cupiēbant gregēs patris suī. Supervēnere pāstōrēs, et eiēcērunt eās: surrēxitque Moysēs, et dēfēnsīs puellīs, adaquāvit ovēs eārum. Quæ cum revertissent ad Raguel patrem suum, dīxit ad eās: “Cūr vėlōcius vēnistis solitō?”

puteus, -ī (m): aedificium (et foramen) ex quo aqua excipitur

adaquāre: aquam dāre

vėlōx, -ōcis: celer

Respondērunt: “Vir ægyptius līberāvit nōs dē manū pāstōrum: īnsuper et hausit aquam nōbīscum, pōtumque dedit ovibus.”

īnsuper: praeterea

At ille: “Ubi est?” inquit: “quārē dīmīstis hominem? vocātē eum ut comedat pānem.”

Iūrāvit ergō Moysēs quod habitāret cum eō. Accēpitque Sephoram filiā eius uxōrem: quæ peperit eī filium, quem vocāvit Gersam, dīcēns: “Advena fuī in terrā aliēnā.”

Alterum vērō peperit, quem vocāvit Eliezer, dīcēns: “Deus enim patris meī adiūtor meus ēripuit mē dē manū Pharaōnis.”

ingemiscere: dolere; prae animi
angustia in sonum prorumpere et
queri, suspirare
vōciferātus/a/um <
vōciferārī: vehementer exclamāre
pangō, pangere, pepigisse,
pactum: constituere, definite
statuere

Post multum vērō tempore mortuus est
rēx Ægyptī: et ingemīscētēs filiī Isrāēl prop-
ter opera vōciferātī sunt: ascenditque clā-
mor eōrum ad Deum ab operibus. Et audīvit
gemitum eōrum, ac recordātus est fōederis
quod pepigit cum Abraham, Isaac et Iācōb.
Et respexit Dominus filiōs Isrāēl et cognōvit
eōs.

CAPITULUM TERTIUM

Rubus Ardēns

Moysēs autem pāscēbat ovēs Iethrō so-
cerī suī sacerdotis Madian: cumque mināset
gregem ad interiōra dēserti, venit ad mon-
tem Deī Horeb. Appāruitque eī Dominus
in flammā ignis dē mediō rubī: et vidēbat
quod rubus ārdēret, et nōn combūrerētur.
Dīxit ergō Moysēs : “Vādam, et vidēbō vīsi-
ōnem hanc magnam, quārē nōn combūrātur
rubus.”

mināre: cōgere animālia

rubus, -ī (m): quaedam planta
spinosa

ārdēre: igne flagrāre

combūrere: igne cōsumere

Cernēns autem Dominus quod pergeret
ad videndum, vocāvit eum dē mediō rubī,
et ait: “Moysēs, Moysēs.”

Quī respondit: “Adsum.”

calceāmentum, -ī: quod pedī
induitur

At ille: “Nē appropriēs,” inquit, “hūc:
solve calceāmentum dē pedibus tuīs: locus
enim, in quō stās, terra sāncta est.”

Et ait: “Ego sum Deus patris tuī, Deus
Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb.”

Abscondit Moysēs faciem suam: nōn enim
audēbat aspicere contrā Deum.

afflīctiō, -ōnis (f): rēs quae
valde displicet, vexat, nocet
duritia, -ae (f) < durus/a/um

spatiōsus/a/um: multum spatiū
habēs

lac, lactis (n): quod infantēs
bibunt

Cui ait Dominus: “Vīdī afflīctiōnem po-
pulī meī in Ægyptō, et clāmōrem eius audīvī
propter dūritiam eōrum quī præsunt ope-
ribus: et sciēs dolōrem eius, dēscendī ut
libērem eum dē manibus Ægyptiōrum, et
ēdūcam dē terrā illā in terram bonam, et
spatiōsam, in terram quæ fluit lacte et mel-
le, ad loca Chananæī et Hethæī, et Amor-
rhæī, et Pherezæī, et Hevæī, et Iebusæī.
Clāmor ergō filiōrum Isrāēl venit ad mē:
vīdīque afflīctiōnem eōrum, qua ab Ægyp-
tiīs opprimuntur. Sed vēnī, et mittam tē
ad Pharaōnem, ut ēducās populum meum,
filiōs Isrāēl, dē Ægyptō.”

Dīxitque Moysēs ad Deum: “Quis sum
ego ut vādam ad Pharaōnem, et ēdūcam
filiōs Isrāēl dē Ægyptō?”

Quī dīxit eī: “Ego erō tēcum: et hoc habēbis signum, quod mīserim tē: cum ēdūxerīs populum meum dē Ægyptō, immolābis Deō super montem istum.”

Ait Moysēs ad Deum: “Ecce ego vādam ad filiōs Isrāēl, et dīcam eīs: Deus patrum vestrōrum mīsīt mē ad vōs. Sī dīxerint mihi: ‘Quod est nōmen eius?’ quid dīcam eīs?”

Dīxit Deus ad Moysēn: “EGO SUM QUI SUM.” Ait: “Sīc dīcēs filiīs Isrāēl: ‘QUI EST mīsīt mē ad vōs.’ ”

Dīxitque iterum Deus ad Moysēn: “Hæc dīcēs filiīs Isrāēl: Dominus Deus patrum vestrōrum, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb, mīsīt mē ad vōs: hoc nōmen mihi est in æternum, et hoc memoriāle meum in generātiōnem et generātiōnem.”

in æternum: semper

memoriāle, -is (n): id quod memorandum est

“Vāde, et congregā seniōrēs Isrāēl, et dīcēs ad eōs: Dominus Deus patrum vestrōrum appāruit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb, dīcēs: Vīsītāns vīsītāvī vōs: et vīdī omnia quæ accidērunt vōbīs in Ægyptō. Et dīxī ut ēdūcam vōs dē afflictīōne Ægyptī in terram Chananæī, et Hethæī, et Amorrhæī, et Pherezæī, et Hevæī,

vīsītāns vīsītāvī: vīsītāvī (rhētoricē paene idem iterum dicit)

et Iebusaeī, ad terram fluentem lacte et melle.”

sōlitūdo, -inis < **solus/a/um**:
regio deserta; locus ubi nemo vel
unus habitat
immolāre: sacrificium facere

“Et audient vōcem tuam: ingrediērisque tū, et seniōrēs Isrāēl, ad rēgem Ægyptī, et dīcēs ad eum: Dominus Deus Hebræōrum vocāvit nōs: ībimus viam trium diērum in sōlitūdinem, ut immolēmus Dominō Deō nostrō.”

vacuū: id est, sine rēbus
vīcīnus/a: qui prope habitat
spoliāre: capere rēs aliōrum
hominum

“Sed ego sciō quod nōn dīmīttet vōs rēx Ægyptī ut eātis nisi per manum validam. Extendam enim manum meam, et percutiam Ægyptum in cūctīs mīrābilibus meis, quæ factūrus sum in mediō eōrum: post hāc dīmīttet vōs. Dabōque grātiam populō huic cōram Ægyptiīs: et cum ēgrediēminī, nōn exībitis vacuū: sed postulābit mulier ā vīcīnā suā et ab hospitā suā, vāsa argentea et aurea, ac vestēs: pōnētisque eās super filiōs et filiās vestrās, et spoliābitis Ægyptum.”

CAPITULUM QUARTUM

Sephora in Deversōriō

Respondēns Moysēs ait: “Nōn crēdent mihi, neque audient vōcem meam, sed dīcent: Nōn appāruit tibi Dominus.”

Dīxit ergō ad eum: “Quid est quod tenēs in manū tuā?”

Respondit: “Virga.”

Dīxitque Dominus: “Prōiice eam in ter- **prōiicere:** procul iacere; abiicere ram.”

coluber, -brī (m): serpens

Prōiēcit, et versa est in colubrum, ita ut fugeret Moysēs.

Dīxitque Dominus: “Extende manum tuam, et apprehende caudam eius.”

Extendit, et tenuit, versaque est in virgam. “Ut crēdant,” inquit, “quod appāruerit tibi Dominus Deus patrum suōrum, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb.”

Dīxitque Dominus rūrsum: “Mitte manum tuam in sinum tuum.”

leprōsus/a/um < leprae, -ārum (f): morbus qui cutem (exterior pars hominis) deformat
īnstar + gen: sicut

Quam cum mīsisset in sinum, prōtulit leprōsam īnstar nivis. “Retrahe,” ait, “manum tuam in sinum tuum.”

Retrāxit, et prōtulit iterum, et erat similis carnī reliquæ. “Sī nōn crēdiderint,” inquit, “tibi, neque audierint sermōnem signī priōris, crēdent verbō signī sequentis. Quod sī nec duōbus quidem hīs signīs crēdiderint, neque audierint vōcem tuam: sūme aquam flūminis, et effunde eam super āridam, et quidquid hauserīs dē fluviō, vertētur in sanguinem.”

āridus/a/um: sine aquā

nūdiustertius: ante duōs diēs
ex quō (tempore)

Ait Moysēs: “Obsecrō, Domine, nōn sum ēloquēns ab heri et nūdiustertius: et ex

quō locūtus es ad servum tuum, impedītiōris et tardiōris linguæ sum.”

Dīxit Dominus ad eum: “Quis fēcit os hominis? aut quis fabricātus est mūtum et surdum, videntem et cæcum? nōne ego? Perge, igitur, et ego erō in ōre tuō: docēbōque tē quid loquāris.”

fabricatus/a/um: confectus
mūtus/a/um: loquī non potest
surdus/a/um: audīre non potest
caecus/a/um: vidēre non potest

At ille: “Obsecrō, inquit, Domine, mitte quem missūrus es.”

obsecrāre: orāre, precārī

Irātus Dominus in Moysēn, ait: “Aarōn frāter tuus Lēvītēs, sciō quod ēloquēns sit: ecce ipse ēgreditur in occursum tuum, vidēnsque tē lētābitur corde. Loquere ad eum, et pōne verba mea in ōre eius: et ego erō in ōre tuō, et in ōre illius, et ostendam vōbīs quid agere dēbeātis. Ipse loquētur prō tē ad populum, et erit os tuum: tū autem eris eī in hīs quæ ad Deum pertinent. Virgam quoque hanc sūme in manū tuā, in quā factūrus es signa.

Abiit Moysēs, et reversus est ad Iethrō socerum suum, dīxitque eī: “Vādam et revertar ad frātrēs meōs in Ægyptum, ut videam sī adhūc vīvant.”

socer, socerī (m): pater uxōris

Cui ait Iethrō: “Vāde in pāce.”

Dixit ergo Dominus ad Moysen in Madiān: “Vade, et revertere in Ægyptum, mortui sunt enim omnes qui quærebant animam tuam.”

asinus, -i (m)

Tulit ergo Moyses uxorem suam, et filios suos, et imposuit eos super asinum: reversusque est in Ægyptum, portans virgam Dei in manu sua. Dixitque ei Dominus revertenti in Ægyptum: “Vide ut omnia ostenta quæ posui in manu tua facias coram Pharaone: ego indurabo cor ejus, et non dimittet populum. Dicesque ad eum: Hæc dicit Dominus: Filius meus primogenitus Israël. Dixi tibi: Dimitte filium meum ut serviat mihi; et noluit dimittere eum: ecce ego interficiam filium tuum primogenitum.”

indurāre: durum facere

primogenitus: natū maior

diversorium, -i (n): aedificium
in quō hominēs in itinere possunt
dormire

petra, -ae (f): lapis

praepūtium, -i (n): illa pars
puerī quae circumcīditur

Cumque esset in itinere, in diversoriō occurrit ei Dominus, et volebat occidere eum. Tulit idcirco Sephora acutissimam petram, et circumcīdit praepūtium filiī suī, tetigitque

pedēs ejus, et ait: “Spōnsus sanguinum tū mihi es.” Et dīmīsit eum postquam dīxerat: “Spōnsus sanguinum ob circumcīsiōnem.”

spōnsus/a: quī mox alicui maritus vel uxor erit

Dīxit autem Dominus ad Aarōn: “Vāde in occursum Moysī in dēsertum.”

Quī perrēxit obviam eī in montem Deī, et ōsculātus est eum. Nārrāvitque Moysēs Aarōn omnia verba Dominī quibus miserat eum, et signa quæ mandāverat. Vēnēruntque simul, et congregāvērunt cūctōs seniōrēs filiōrum Isrāēl. Locūtusque est Aarōn omnia verba quæ dīxerat Dominus ad Moysēn: et fēcit signa cōram populō, et crēdidit populus. Audiēruntque quod vīsītāssset Dominus filiōs Isrāēl, et respexisset afflīctiōnem illōrum: et prōnī adōrāvērunt.

prōnus/a/um: iacēns in pectore